

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
“ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ”

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

з дисципліни «Місцеві фінанси»
(назва дисципліни)

для підготовки бакалаврів
(назва освітньо-кваліфікаційного рівня фахівця)

Напрямок підготовки 6.030508 «Фінанси і кредит»
(шифр та назва напрямку)

Спеціальності 6.030508 - 01 «Фінанси »
(шифр та назва спеціальності)

Спеціалізації 6.030508 - 01 «Фінанси »
(шифр та назва спеціалізації)

РОЗГЛЯНУТО

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри

Вченою радою факультету:

фінансів, та оподаткування

бізнесу і фінансів

Протокол № _____

Протокол № _____

від “__” _____ 2010 р.

від “__” _____ 2010 р.

Завідуючий кафедрою: _____

Декан факультету: _____

докт. екон. наук, професор _____

професор _____

(вчене звання, прізвище, ініціали)

(вчене звання, прізвище, ініціали)

Міщенко В.А.

Гаврись О.М.

Харків 2010

ВСТУП

Місцеві фінанси є невід'ємною складовою фінансової системи країни. Вони є сукупністю фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування, які спрямовуються на виконання цими органами як власних так і делегованих ними функцій і завдань.

В останні десятиріччя роль місцевих фінансів в фінансовій системі держави підвищується через зростаючу регіоналізацію економічних і соціальних проектів, а також процесів управління.

Через місцеві фінанси держава активно здійснює свою соціальну політику.

Через фінансові системи місцевих органів влади і самоврядування мобілізується значна частина валового внутрішнього продукту.

Функції соціально-економічного регулювання, які виконують місцеві фінанси, включають в себе вилучення, розподіл і перерозподіл частини ВВП, забезпечення економічного зростання і надання громадянам належного рівня громадських послуг, що знаходяться в сфері компетенції органів місцевої влади і самоврядування.

Завдання курсу полягає у вивченні суті і значення місцевих фінансів, засад їхнього функціонування як одного з дійових важелів економічної політики місцевих органів самоврядування; набуття вмінь аналізувати використання доходів органів місцевого самоврядування.

Предмет вивчення становлять фінансові відносини, що виникають на різних рівнях адміністративно-територіальних утворень у процесі формування та використання фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування.

Мета курсу: надання знань про сутність і роль місцевих фінансів у економічному і соціальному розвитку адміністративно-територіальних утворень та механізм їх функціонування.

Структура робочої програми навчальної дисципліни „Місцеві фінанси” наведена в табл.1

Таблиця 1

Структура робочої програми навчальної дисципліни

Курс: підготовка бакалаврів	Напрямок, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів відповідних ECTS – 5, у тому числі: змістових модулів – 2; самостійна робота; курсова робота.	Шифр та назва напрямку: 6.030508 „Фінанси і кредит”	Нормативна. Рік підготовки: 4. Семестр: 8.
Загальна кількість годин: 180 годин/ 5 кредитів; За змістовними модулями: модуль 1 – 90 годин; модуль 2 – 90 годин.	Шифр та назва спеціальностей: 6.030508 - 01 Фінанси	Лекції: кількість годин - 32; Практичні: кількість годин - 48; Самостійна робота: кількість годин - 100
Кількість тижнів викладання дисципліни: 16. Кількість годин за тиждень - 12	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Вид контролю: іспит

В ході вивчення цієї дисципліни використовуються такі види занять: лекції, практичні заняття, поточний та підсумковий модульний контроль, тестування знань студентів, підготовка рефератів і обговорення доповідей.

Передбачена самостійна робота студентів з використанням підручників, науково-економічної та нормативно-методичної літератури, інформації з мережі Internet, даних статистичних довідників. Усі види занять розроблено відповідно до положень Булонської декларації.

1. Кваліфікаційні вимоги до студентів

Дисципліна „Місцеві фінанси” є обов’язковою для підготовки спеціалістів економічних спеціальностей.

Міжпредметні зв’язки. Курс “Місцеві фінанси” пов’язаний дисциплінами “Макроекономіка”, “Фінанси”, “Фінансові ресурси регіону”, “Ринок фінансових послуг”, “Бюджетна система”. Знання по перерахованим курсам дозволять студентам засвоїти теоретичні положення курсу і водночас суттєво розширити науково-теоретичну основу курсів, що перелічені вище, а також нададуть можливості одержати необхідні практичні навички.

Перелік знань, якими повинен оволодіти студент.

Внаслідок вивчення дисципліни студенти повинні **знати**:

- теоретичні основи місцевих фінансів;
- джерела інформаційного забезпечення для роботи місцевих фінансів;
- методичні принципи формування місцевих фінансів;

Виходячи з вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики бакалавра за фахом „фінанси”, студенти повинні **вміти**:

- об’єктивно оцінювати зовнішню фінансову ситуацію;
- визначати показники дефіциту та профіциту місцевого бюджету;
- володіти методами політики фінансового забезпечення місцевих бюджетів;
- оцінити ефективність використання бюджетних коштів;
- надати діагностику кошторису зведеного бюджету;
- володіти методами оцінки необхідності підвищення доходної частини бюджету;
- здійснювати аналіз і оперативний контроль місцевих бюджетів;
- діяти в сучасному інформаційному фінансовому середовищі, працювати з комп’ютерними інформаційними системами, використовувати комп’ютерні програмні продукти.

Успішне оволодіння цією дисципліною дозволить застосувати набуті знання в практиці професійної роботи, а також не просто знати нормативні документи та інструкції, а бачити за їх змістом реальні економічні і фінансові процеси, вміти впливати на їх хід, передбачати наслідки своїх дій.

2. Тематичний план дисципліни

При вивченні дисципліни „Місцеві фінанси” студент має ознайомитися з програмою дисципліни, з її структурою, формами та методами навчання, видами та методами контролю знань.

Тематичний план дисципліни „Місцеві фінанси” складається з двох модулів, кожний з яких об’єднує у собі відносно окремий самостійний блок

дисципліни, який логічно пов'язує кілька навчальних елементів дисципліни за змістом та взаємозв'язками.

Навчальний процес здійснюється у таких формах: лекційні та практичні (семінарські) заняття, індивідуальна науково-дослідна робота, самостійна робота студентів. Структура залікового кредиту дисципліни наведена у табл.2.

Таблиця 2

Структура залікового кредиту навчальної дисципліни

Розділи, теми занять	Всього, годин	у тому числі за видами занять			
		лекції	практичні	контрольні	СРС
1	2	3	4	5	6
Модуль 1. Місцеві фінанси, управління ними та фінансовий контроль на регіональному рівні/2 кр					
Тема 1. Місцеві фінанси, їх істота, склад і роль у розвитку економічної і соціальної структури.	14	2	4		8
Тема 2. Місцеві бюджети – визначальна ланка місцевих фінансів.	20	4	4		12
Тема 3. Фінансові ресурси місцевого самоврядування.	22	6	4		12
Тема 4.Регіональні цільові фонди місцевого самоврядування.	14	2	4		8
Тема 5. Планування і порядок фінансування видатків місцевих бюджетів.	18	4	4		10
Тема 6. Міжбюджетні відносини їх складові.	20	4	6		10
Модульна контрольна робота № 1	2		2		
Модуль 2. Фінансове забезпечення підприємств комунальної власності та фінанси житлово-комунального господарства / 3 кредити					
Тема 7 Управління фінансами і фінансовий контроль на місцевому рівні.	22	4	6		12
Тема 8. Фінансове забезпечення підприємств комунальної власності.	18	2	6		10

Продовження табл. 2

1	2	3	4	5	6
Тема 9. Фінанси житлово-нального господарства.	18	2	6		10
Тема 10. Основи організації нсів місцевих органів влади в біжних країнах.	14	2	4		8
<i>Модульна контрольна робота №2</i>	2		2		
<i>Разом за дисципліною</i>	180	32	48		100

3 Зміст навчальної дисципліни за модулями та темами

Модуль 1. Місцеві фінанси, управління ними та фінансовий контроль на регіональному рівні

Тема 1. Місцеві фінанси, їх сутність, склад і роль у розвитку економічної і соціальної інфраструктури.

Місцеві фінанси як система формування, розподілу і використання грошових та інших фінансових ресурсів для забезпечення місцевими органами влади і самоуправління покладених на них функцій і завдань, як власних так і делегованих. Місцеві фінанси як складова фінансової системи держави.

Функції місцевих фінансів у забезпеченні загальнодержавних соціальних стандартів.

Елементи системи місцевих фінансів.

Тема 2. Місцеві бюджети – визначальна ланка місцевих фінансів.

Взаємозв'язок місцевих і державних фінансів. Фінансові взаємовідносини органів місцького самоврядування з підприємствами та установами, розташованими на їх території. Права органів місцевого самоврядування щодо здійснення і забезпечення соціального і економічного розвитку на їх території.

Структура системи місцевих фінансових інститутів.

Тема 3. Фінансові ресурси місцевого самоврядування.

Основні джерела доходів і напрямки видатків місцевих бюджетів. Основи фінансової автономії місцевих органів влади. Доходи місцевих бюджетів: власні, закріплені, регульовані.

Тема 4. Регіональні цільові фонди місцевого самоврядування.

Регіональні цільові фонди місцевого самоврядування як інститути, що покликані накопичувати ресурси для виконання важливих функцій органів місцевого самоврядування. Цільові фонди як складова позабюджетних фондів. Джерела регулювання єдиного позабюджетного фонду. Статути цільових фондів. Валютні і резервні фонди.

Тема 5. Планування і порядок фінансування видатків місцевих бюджетів.

Соціально-економічне значення видатків місцевих бюджетів. Напрямки за якими плануються видатки на місцевому рівні. Групи видатків. Розмежування видатків між місцевими бюджетами за принципом субсидіарності. Приоритети бюджетної політики держави. Фінансові нормативи бюджетної забезпеченості для місцевих бюджетів та корегуючі коефіцієнти. Порядок складання та розгляду місцевих бюджетів.

Тема 6. Міжбюджетні відносини їх складові.

Концепції державної регіональної політики та організації внутрішніх міжбюджетних відносин. Інструменти міжбюджетних відносин. Поняття бюджетних трансфертів та їх правове регулювання. Зарубіжний досвід міжбюджетних відносин

і використання міжбюджетних трансфертів. Поняття вертикальних та горизонтальних дисбалансів та фінансового вирівнювання.

Правові засади і організація і організація бюджетного вирівнювання в Україні. Зарубіжний досвід фінансового вирівнювання.

Модуль 2. Фінансове забезпечення підприємств комунальної власності та фінанси житлово-комунального господарства.

Тема 7. Управління фінансами і фінансовий контроль на місцевому рівні.

Місцеві фінансові органи їх функції та система організації. Поняття та система касового виконання місцевих бюджетів. Контроль та аудит фінансової діяльності місцевого самоврядування.

Тема 8. Фінансове забезпечення підприємств комунальної власності.

Особливості реалізації прав комунальної власності. Інститут комунальної форми власності. Поняття, форми та правове регулювання комунального кредиту. Вітчизняний та зарубіжний досвід розвитку комунального кредиту. Фінанси муніципальних підприємств і муніципальних платежів зарубіжних країн.

Тема 9. Фінанси житлово-комунального господарства.

Комунальні платежі. Надання послуг населенню в сфері житлово-комунального господарства. Форми власності житлово-комунальних підприємств. Забезпечення ефективності житлово-комунального господарства. Фінансові джерела житлово-комунального господарства.

Тема 10. Основи організації фінансів місцевих органів влади в зарубіжних країнах.

Міжнародні стандарти організації місцевих фінансів. Зарубіжний досвід забезпечення ресурсної бази органів місцевого самоврядування.

Зарубіжний досвід створення місцевих позабюджетних фондів. Зарубіжний досвід використання міжбюджетних трансферів. Фінанси муніципальних підприємств і муніципальні платежі в зарубіжних країнах.

4. Перелік рекомендованих лабораторних та контрольних робіт.

Семестр	Номер та назва лабораторних і контрольних робіт	Кількість годин
6	Контрольні роботи	
	1.Контрольна робота 1 <i>„Планування і фінансування видатків місцевих бюджетів ”</i>	2
	2. Контрольна робота 2 <i>„Фінансове забезпечення підприємств комунальної власності”</i>	2

5. Рекомендована література

Основна література:

1. Василик О. Д., Павлюк К. В. Бюджетна система України. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 544 с.
2. Комунальне господарство. – Х.: Мегаполіс. – 2004. – 350 с.
3. Пасічник Ю. В. Бюджетна система України та зарубіжних країн: Навчальний посібник. – 3-є вид., перероб. і доп. – К.: Знання-Прес, 2010. – 495 с.
4. Стоян В. І. Казначейська система виконання бюджетів // Фінанси України. – 2002. – № 5. – С. 56-64.
5. Управління бюджетними ресурсами регіону//Фінанси України. – 2002. – № 12. – С. 51-54.

Додаткова література

1. Акімова І., Вахненко Т. Становлення ефективної системи регулювання місцевих запозичень в Україні // Економіка. Фінанси. Право. – 2004. – №5. – С. 15-22.
2. Бондаренко В. Л., Кобзистий О. М. Застосування правила Г. Жеза при дослідженні структури асигновань на розвиток міста // Фінанси України. – 2002. – №1. – С. 20-27.
3. Буряк П. Ю. Міжбюджетні відносини та перспективи формування місцевих бюджетів // Фінанси України. – 2001. – №6. – С. 14-23.
4. Бурячко А. Є., Палій М. П. Удосконалення фінансового механізму місцевих бюджетів // Фінанси України. – 2003. – №8. – С. 13-18.
5. Бюджетний кодекс України. – К.: Арттек, 2002. – 75 с.
6. Василик О. Д., Павлюк К. В. Державні фінанси України. – К.: МІОС, 2002. – 608 с.

7. Голуб'як В. С. Роль підприємства у формуванні місцевих бюджетів та зростанні їх доходів // Статистика України. – 2003. – №4. – С. 61-64.
8. Карпинский Б. А. Региональная сбалансированность финансовой системы государства // Регіональна економіка. – 2003. – №1. – С. 128-138.
9. Кириленко О. П. Місцеві бюджети України: Навчальний посібник. – 2-е вид., перероб. і доп. – К.: НІОС, 2009. – 250 с.
10. Комунальне господарство. – Х.: Мегаполіс. – 2004. – 350 с.
11. Кравченко В. І. Місцеві фінанси України: Навчальний посібник. – 2-е вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2005. – 280 с.
12. Крайник О. Сучасні підходи до формування місцевих бюджетів // Регіональна економіка. – 2002. – №4. – С. 65-75.
13. Кузькін О., Мельник О. Регіональні бюджети: Способи формування та використання в Україні // Регіональна економіка. – 2004. – №2. – С. 189-200.
14. Лавриев М. Б. Местные налоги и сборы как атрибут финансовой автономии органом местного самоуправления // Регіональна економіка. – 2003. – № 6 – С. 197-208.
15. Мних М. В. Роль та значення місцевих фінансів у розвитку місцевого самоврядування // Економіка. Фінанси. Право. – 2004. – №2. – С. 15-17.
16. Музика О. Класифікація доходів місцевих бюджетів // Право України. – 2003. – № 10. – С. 68-72.
17. Павлюк К. В. Казначейське обслуговування місцевих бюджетів // Фінанси України. – 2004. – № 5. – С. 67-75.
18. Петленко Ю. В., Рожко О. Д. Місцеві фінанси.-К.: Кондор, 2008. – 282 с.
19. Прядко В. В. Особенности формирования баланса производственных, имущественных и финансовых ресурсов территории // Экономика Украины. – 2001. – №11. – С. 11-20.
20. Прядко В. В., Здерка Н. Я. Особливості формування бюджетів місцевого самоврядування на 2002 рік // Фінанси України. – 2002. – №9. – С. 71-72.

21. Романів М. В. Фінансове забезпечення сталого розвитку регіону // Фінанси України. – 2003. – №1. – С. 60-62.
22. Слухай С. В. Особливості фінансової підтримки місцевих бюджетів // Фінанси України. – 2002. – № 4. – С. 48-55.
23. Суховірська О. Б. Фінансові ресурси місцевих органів влади // Фінанси України. – 2002. – №11. – С. 61-67.
24. Тарангул Л. Л. Оцінка податковоспроможності регіону // Фінанси України. – 2003. – №6. – С. 7-13.
25. Титаренко В. О. Економічні засади місцевого самоврядування. – К.: Знання, 2004. – 312 с.
26. Толуб'як В. Проблеми і перспективи фінансової децентралізації // Економіка України. – 2004. – № 2. – С. 22-27.
27. Толуб'як В. С. Удосконалення формування доходів місцевих бюджетів // Фінанси України. – 2002. – № 11. – С. 68-71.
28. Фурдиченко Л. Гайдис Н. Міжбюджетні відносини в Україні в сучасних умовах// регіональна економіка. – 2004. – № 2. – С. 225-229.
29. Чугунов І. Планування і виконання дохідної частини місцевих бюджетів у механізмі бюджетного регулювання// регіональна економіка. – 2002. – № 4. – С. 194-199.
30. Швець В. Я. Насущные проблемы местных бюджетов и пути их преодоления: взгляд практика // Регіональна економіка. – 2003. – № 6. – С. 192-197.

6. Структурно-логічна схема вивчення дисципліни „Місцеві фінанси”

